

Dunahidaink építőművészi szempontból

Írta: *Pirovits Aladár.*

A *Mérnökegylet*i Közlöny mult évi számában város-
szabályozási terveinkről írt és azokat a bennük megállá-
pítható művészi irányzat túltengése miatt általam súlyo-
san elítélt közleményem — miként magától a Közlöny
szerkesztőjétől is értesültem — építőművészi körökben
állítólag felháborodást is idézett elő. Mindezekért azon-
ban én is megkaptam a magamét, mert az emlékezetes
mű- és középítési szakosztályi ülésen koncentrikus táma-
dás ért a megírt cikkeim miatt. Elnevezték azok egyikét
szerencsétlenül megfogalmazott, egyoldalú kritikának.

Én a megtámadottnak minden tekintetben kielégítő
elégítélt nyújtottam, melynek utolsó akkordja éppen
itt az *Építő Ipar—Építő Művészet*-ben hangzott el. De
kaptam — jelképesen gondolva — én magam is fényes
erkölcsi elégítélt. Mert az általam a városrendezési tu-
dományunkra rábocsátott kénköves tüzes eső egy derült
egű tisztulást eredményezett, — a városrendezési érte-
kezleteket, melyekre azok kezdeményezőjének és az ille-
tékes szakosztályoknak van okuk büszkén visszatekinteni.

Most csak az a kérdés volna még eldöntendő, vajjon
az az én cikkem valóban oly szerencsétlenül megfogal-
mazott koncepció volna, mint aminőnek ezt a kritika mi-
nősítette? Mert amit a fenti címen itt most megírok, eb-
ben teljesen és tökéletesen ugyanaz az írói, gondolkozói
és mérnöki mentalitásom van érvényre juttatva, ami az
elől említett közleményemben megnyilatkozik és így a
velem egyet nem értők győződjenek meg most arról, vaj-
jon mennyire volt igazam és mennyire nem volt.

Szóvá teszem tehát, hogy az építőművészi tekintély
és szakíró — *Rerrich Béla* a Pesti Hirlap május 10. szá-
mában — kifogásolta azt a közleményt, hogy az építendő
új dunai hidak bíráló bizottságában az építőművészet
nincs kellően képviselve, összehasonlító híralatot mon-
dott az *Erzsébet-hídról* és a *Széchenyi Lánchídról*. El-
ismeri ugyan, hogy egy dunai híd elsősorban műszaki
— mérnöki — feladat, azonban a nagyközönség szemé-
ben — ahol azt nézik, hogy miként hat a kész híd külső
megjelenésével, ívelésének szépségével, kapuinak monu-
mentalitásával stb. — mégis építőművészi feladat. A hi-
dak szerkezeti része, teherbírása, erőműtani rendszere,
stb. csak a szakembert érdeklik.

Azt kérdezem itt most *Rerrichtől*, vajjon mit szól
ahhoz az állításomhoz, hogy hiszen *egy dunai hídnál tu-
lajdonképpen azoknak a feladatrészeknek a megoldása
teszi az igazi hídtervezést, melyek öszerinte csak a szak-
embert érdeklik*, — t. i. a híd szerves alkatrészeinek
konstruktív megoldása, tehát a szerkezet a maga összes-
ségében. Például az Erzsébet-hídnál a Duna medrét át-
fogó két-két ívalakban fekvő lánc, az úttest szerkezete a
rakodópartok lábazatainál levő egy-egy köpillér, az eze-
ken álló, belül rácsozott vasoszlopok, a parton épített
hídfőkre lehorgonyzott láncok, — amelyeket a tervező-
mérnöknek olyan méretekben, arányokban és elrendezé-
sek szerint kell megállapítani, amilyeneknek ezeket a for-
galom, az adott helyviszonyok, a Duna szélessége, a te-
repmagasság és a döntő fontosságú folyambiztonsági
(jégzajlás, árvíz) követelmények előírják, — de nem ám
amit az építőművészeti szempontok követelnek, hogy t. i.
a híd külső megjelenésével hasson, az ívelések szépek le-
gyenek, a kapuk pedig monumentálisak!

Az Erzsébet-híd miért nem lett ilyen? Ennek a híd-
nak díszítésére vonatkozó terveket *Nagy Virgíl* készítette.
De jól néztünk volna ki, ha a most felsoroltakra nézve
az építőművészi felfogások lettek volna döntő befolyás-
sal! *Rerrich* cikkéből azt lehet kiérezni, mintha az Er-
zsébet-híd azért nem sikerült volna úgy, mint pl a Lánchíd,
mert *Nagy Virgilt*, vagy akárki mást, — *építőmű-
vészt* — nem engedték szóhoz jutni. Mintha nem enged-

ték volna azt, hogy a hídtervező a hidat a korának szellemében, a szépen és jellegzetesen kifejlődött *neoklasszikus* irányban tervezze meg, hanem ehelyett teret engedtek a hazai építőművészet egy sokkal kevésbé értékes korszakának, az *eklektika* korának. Rerrich cikkében ugyanis így van megokolva, hogy miért oly nagy az esztétikai különbség az előbb említett két híd között.

Minő nagy művészi eltérélyedéssel állunk itt szemben!

Különbséget kell tennünk a hídszerkezet alkatrészei és a híd tartozékai között is. Hogy azok a hídházikók, melyek a Horthy Miklós emlékhídhöz lesznek tervezve, továbbá a lámpák, hídkorlátok, melyek a hídnak csak tartozékai, de nem alkatrészei, — megfelelnek-e majd az építőművészeti követelményeknek, erre nézve legyen Rerrich tisztelt kartársunk teljesen nyugodt, — az a két építőművész-zsüritag teljes garanciát nyújt aziránt, hogy a művészi követelmények érvényre jussanak.

Boldog emlékü Alpár Ignác állította egy alkalommal az ülésen, hogy a Lánchídat építőművész tervezte, mikor pedig az egész világ tudja, hogy azt (annak tervét) *Clark angol mérnök* készítette. Alpárnak olyan érdemei vannak, hogy neki ezt a kisiklását meg lehetett bocsátani.

Volt még egy alkalom, nem emlékszem reá hol, mikor egy cikkíró a dunai hidakról értekezve kijelentette, hogy fő dolog a híd művészi megtervezése. Akkoriban egy jóbarátom — architektus — figyelmeztetett erre a cikkekre és kért is, hogy valahol feleljek reá. Én erre felelve, válaszom konklúzióját annak a közismert és találó közmondásnak, hogy: Aki nem tud arabusul, az ne beszéljen arabusul, — analógiáján építettem fel, de nem negatív, hanem pozitív formában, így: Aki a dunai hidakhoz kíván szólni, annak a dunai hidakkal tisztában kell lenni.

Cikkíró pedig itt éppen a legfontosabb hídtechnikai szemponttal nem volt tisztában, — és pedig a hídnylásokkal, mert ekkor talán a végzetes hibájától mentesítve lett volna. Nem vette ugyanis figyelembe, hogy a Lánchíd három, az Erzsébet-híd pedig csak egy nyílású, és ez a körülmény oka annak, hogy amíg a Lánchídat sikerült esztétikai tekintetben eszményi szépen megtervezni, ellenben az Erzsébet-híd valósággal eltorzított szerkezetét nem lehetett.